

Postihování organizovaného zločinu v České republice: nezákonné aktivity, pachatelé a jejich trestání v pravomocných rozsudcích českých soudů¹

PETR KUPKA²
VENDULA DIVIŠOVÁ

Katedra antropologie, Filozofická fakulta, Západočeská univerzita v Plzni

Criminal prosecution of organized crime in Czechia: illegal practices, offenders and sentencing in final court judgments

Abstract: The concept of organized crime has been part of Czech criminal law since the mid-1990s. The notion of criminal conspiracy, later replaced by the notion of organized criminal group, has become the legal embodiment of organized crime. How these terms and the related criminal acts should be defined, as well as the procedural tools adopted to investigate such acts, have been debated by Czech lawyers and criminologists. However, only limited attention has been paid to the perpetrators and practices judged as organized crime in a Czech court of law, with the notable exception of the 2010 paper “Czech organised crime in an international context” by Miroslav Scheinost and Karel Netík, which analyzes the final judgments for the criminal act of participation in criminal conspiracy in the period of 1999 to 2008. We elaborate on this study by analyzing the final judgments for the criminal acts of participation in criminal organized group or criminal conspiracy over the 2010-2020 period. In the study, we address the main features of criminal activity, offenders, criminal groups and imposed penalties and integrate these findings with previous research. Finally, possibilities for further research in the area are outlined.

Keywords: organized crime; criminal conspiracy, organized criminal group; court decisions; judgments

---

¹ Studie vznikla v rámci projektu „Konstrukce reprezentací organizovaného zločinu v politikách boje proti organizovanému zločinu v ČR v letech 1989-2016“ (č. projektu: 19-13296S) podpořené Grantovou agenturou ČR.

² Případnou korespondenci zasílejte na e-mailovou adresu: pkupka@ksa.zcu.cz.

Úvod

Koncept organizovaného zločinu vznikl v USA v 19. století, odkud byl postupem času přenesen do zbytku světa. V Evropě se tento koncept usazuje od 80. let, do trestních politik evropských zemí, včetně té české, proniká významněji až od 90. let (Paoli & Fijnaut, 2004, s. 21–46). Etablování konceptu v těchto zemích provázela a stále provází odborná diskuse, kterou lze shrnout do lapidární otázky „Co je organizovaný zločin?“. Podle Klause von Lampeho (2015, s. 12) je odpověď na tuto otázku důležitá nejen z politických či právních důvodů, ale také z výzkumných: „*Abychom mohli studovat organizovaný zločin, musíme být schopni vědět, co studovat.*“

V rámci zodpovídání otázky se postupně zformovaly dva hlavní přístupy: pozitivistický a konstruktivistický. Pozitivisté vymezují organizovaný zločin prostřednictvím specifických rysů zločineckých organizací a jejich aktivit napříč různými kulturními kontexty. Typicky mezi ně patří soustavnost, specializace, hierarchie, nelegální aktivity, ale i další, které organizovaný zločin odlišují od běžné skupinové kriminality (Finckenauer, 2006; Hagan, 1983; Maltz, 1976; Varese, 2017). Konstruktivisté jsou k tomuto přístupu spíše skeptičtí, neboť data o zločineckých organizacích a jejich aktivitách, jako jsou statistiky nebo výroční zprávy, jsou produkována primárně státy a mezinárodními organizacemi prostřednictvím jejich orgánů pro kontrolu kriminality. Do toho, jaké skupiny či aktivity budou či nebudou považovány za organizovaný zločin, však podle mnohých kriminologů vstupuje příliš mnoho nevědeckých zájmů na to, aby byla tato data přijímána nekriticky (Andreas & Greenhill, 2010; Chambliss, 2001; Hobbs & Antonopoulos, 2013; Kupka, 2017: 43–47; Smith, 1991). Na rozdíl od pozitivistů neusilují konstruktivisté o přesnější vymezení organizovaného zločinu; zajímá je spíše to, jaké fenomény jsou za organizovaný zločin v různých kontextech považovány a jaké společenské procesy k fixaci různých společenských jevů jako organizovaného zločinu vedly (Edwards & Gill, 2000; Hobbs, 2013; Sergi, 2017; Stritzel, 2014; Woodiwiss, 2000).

V této studii se hlásíme ke konstruktivistické perspektivě, přičemž za nejdůležitějšího aktéra v označování určitých fenoménů za organizovaný zločin považujeme stát. Stát je k tomuto označování oprávněn na základě výsledků trestního řízení, jehož hlavním produktem je pravomocné soudní rozhodnutí o tom, jestli se jednotlivci či skupina osob dopustili jednání spojovaného v daném právním kontextu s organizovaným zločinem. Trestní řízení ve věcech organizovaného zločinu je složitý a komplikovaný proces (Desroches, 2013), do něhož různým způsobem zasahují kromě orgánů činných v trestním řízení i média (Dubois, 2002; Levi, 2006) nebo zájmové organizace (Van Dijk, 2011). Tito aktéři jsou pak vedeni různým předporozuměním o tom, které konkrétní projevy skupinové kriminality lze za organizovaný zločin považovat a které už ne (Sergi, 2016; 2017). Soudní rozhodnutí tak lze považovat za výsledek „právní bitvy“ různých aktérů o to, co bude stát v praxi za organizovaný zločin považovat (Sergi, 2019).

V českém právním kontextu je organizovaný zločin reprezentován termíny „zločinné spolčení“ a „organizovaná zločinecká skupina“, respektive trestnými činy Účasti na zločinném spolčení (do roku 2009) a Účasti na organizované zločinecké skupině (od začátku roku 2010). Průběhu či výsledkům „právních bitev“ o význam organizovaného zločinu byly doposud v českém kriminologickém výzkumu věnovány jen dvě studie (Scheinost & Diblíková, 2008; Scheinost & Netík, 2010). Studie jsou založeny na analýze obžalob a rozsudků za trestný čin Účasti na zločinném spolčení v letech 1999–2009, přičemž se konkrétně zaměřovaly na nezákonné aktivity zločinných spolčení, jejich strukturu a na průběh trestního řízení s jejich členy.

Na výše uvedené práce v tomto textu navazujeme analýzou pravomocných rozsudků soudů za trestné činy Účast na zločinném spolčení a Účast na organizované zločinecké skupině³, které byly vydány v letech 2010–2020. Naší výzkumnou otázkou je: „Jaké společenské fenomény označil český stát prostřednictvím svých soudů v letech 2010–2020 za organizovaný zločin?“ Jelikož jsme disponovali, na rozdíl od předchozích studií, pouze anonymizovanými rozsudky, bude vlastní analýza zaměřena na zodpovězení následujících podotázek:

- 1) Jaké nezákonné aktivity byly předmětem činnosti zločinného spolčení/organizované zločinecké skupiny?
- 2) Jaká byla struktura zločinných spolčení/organizovaných zločineckých skupin z hlediska počtu zapojených jednotlivců, jejich státní příslušnosti a povahy jejich příbuzenských vztahů?
- 3) Jak byli členové zločinných spolčení/organizovaných zločineckých skupin trestáni?

Struktura zbytku studie je následující. V první části představíme cestu k právní konstrukci organizovaného zločinu v českém trestním právu. Zrekapitulujeme důvody a přiblížíme okolnosti, které vedly k přijetí právní definice organizovaného zločinu, souvisejících trestných činů a procesněprávních prostředků umožňujících jeho postih. Druhá část přibližuje obtíže provádějící aplikaci výše uvedených trestných činů v praxi a jejich možné důvody. Třetí část je věnována deskripci obsahu již zmíněných studií, které analyzovaly organizovaný zločin pomocí obžalob a rozsudků (Scheinost & Diblíková, 2008; Scheinost & Netík, 2010) a ve kterých jsme se inspirovali při realizaci vlastního výzkumu. Jeho metoda je popsána v části čtvrté. Konkrétně se soustředíme na popis datového souboru, způsob jeho konstrukce a analýzy. Konečně v páté části představujeme naše zjištění se zaměřením na nezákonné aktivity, jichž se

---

³ S účinností nového trestního zákoníku od 1. 1. 2010 nahradil pojem zločinné spolčení pojem organizovaná zločinecká skupina a trestný čin Účast na zločinném spolčení byl nahrazen Účastí na organizované zločinecké skupině. Část pachatelů však byla ve sledovaném období 2010–2020 postihovaná ještě podle předchozí právní úpravy, která platila v době spáchání trestného činu, tedy v souladu s §163a (Účast na zločinném spolčení). Proto jsou v průběhu textu používány oba tyto pojmy.

zločinná spolčení/organizované zločinecké skupiny dopouštěly, strukturu těchto spolčení/skupin a soudem udělené tresty jejich členům.

Cesta k postihování organizovaného zločinu v Česku

Koncept organizovaného zločinu pronikal do české veřejné debaty nejpozději od začátku 90. let. V odborných kruzích se v této době objevily příspěvky o rozsáhlých kriminálních praktikách ve „východních“ i „západních“ zemích a možnostech jejich rozvoje v polistopadovém Československu (Vojna, 1990; Musil, 1991). Informace o rozmachu organizovaného zločinu v zemi přišly záhy. Navzdory výraznému vzestupu registrované kriminality nebyly tyto informace podloženy statistikou kriminality, ale spíše zkušeností českých i zahraničních policistů z terénu prezentovaných na besedách, konferencích, seminářích a školeních za účelem výměny informací o organizovaném zločinu (Opravil, 1992; Osmančík, 1992; Trávníčková, 1994). Organizovaný zločin byl účastníky těchto akcí chápán jako nedílná součást porevolučního vývoje, což lze ilustrovat následující citací ze zprávy o průběhu speciálního policejního semináře k organizovanému zločinu v červnu 1992:

„Organizovaná kriminalita tu již je, v podstatě nerušeně si na území našeho státu buduje svou pevnou základnu a dosavadní klid zbraní je opravdu jen klidem před bouří. Nejrůznější zločinecké mafie jsou již připraveny a jen čekají na nejvhodnější okamžik, aby své aktivity mohly plně rozvinout“ (Osmančík, 1992, s. 363).

Na základě těchto informací byly formulovány požadavky na změny v legislativě a policejní organizaci s cílem zajistit efektivní potlačení organizovaného zločinu. Jedním z těchto požadavků byl také vznik samostatného trestného činu, pomocí kterého by mohl být tento fenomén postihován.

Etablování konceptu organizovaného zločinu v českém prostředí výrazně napomohl kriminologický a právní výzkum (Nožina, 2004, s. 437–441). Do poloviny 90. let vznikla řada studií, které se orientovaly na prozkoumání konceptuálních hranic pojmu organizovaného zločinu (Cejp, 1993), na možnosti výzkumu organizovaného zločinu (Cejp, 1994; Scheinost, Brabcová & Cejp, 1994), na empirické mapování nezákonných praktik spojovaných s organizovaným zločinem na českém území (Gawlik, 1994, 1995; Marešová, 1995; Scheinost, 1995; Trávníčková, 1995) nebo na analýzu právních opatření proti organizovanému zločinu v zahraničí, které se mohly promítnout do českého práva (Musil, 1992; Lammich, 1994; Němec, 1995, s. 179; Protivínský & Němec, 1993, 1994).

Debata o organizovaném zločinu se však neomezovala na policejní a akademický diskurz, ale byla prakticky vzápětí politizována (srov. Stritzel, 2014: 94–115). V politickém programu do prvních polistopadových parlamentních voleb zmiňovalo hrozbu organizovaného zločinu sice jen politické hnutí Občanské fórum (1990), ale ve volbách v roce 1992 už mělo boj proti organizovanému zločinu v jeho různých formách v programu hned šest parlamentních politických stran (ČSSD, HZD-

SMS, KDU-ČSL, LSU, ODA). V roce 1993 pak byl organizovaný zločin prezentován jako jedna z nejdůležitějších hrozeb v první vládní „Zprávě o bezpečnostní situaci v České republice“ (Kosík, Souček & Zátorský, 1996, s. 6). Na tento materiál navázal v roce 1995 „Rozbor situace v oblasti organizovaného zločinu a návrh ministerstva vnitra na další postup“ (MVČR, 1995), který posloužil jako základ prvního vládního strategického dokumentu proti organizovanému zločinu nazvaného „Problematika organizovaného zločinu a účinného postupu proti tomuto typu trestné činnosti“ (MVČR, 1996).

Významný politický vliv bývá při etablování konceptu organizovaného zločinu připisován mezinárodním organizacím (Bewley-Taylor & Woodiwiss, 2005; Carrapico & Trauner, 2013; Scherrer, 2009). Někteří čeští autoři v této souvislosti zmiňují význam Světové ministerské konference o organizovaném transnacionálním zločinu v Neapoli v roce 1994 svolané z podnětu Hospodářské a sociální rady Organizace spojených národů, jejíž výsledky podnítily českou veřejnou debatu o politice proti organizovanému zločinu (Scheinost, 2004). Přímý vliv mezinárodních organizací na podobu první legislativy i strategických dokumentů se podle dostupných dokumentů však zdá být spíše omezený (MVČR, 1996, příloha č. 3 a 4). Významnou inspirací sice mohla být Evropská unie, jež boj proti organizovanému zločinu institucionalizovala v roce 1993, avšak akční plán proti tomuto fenoménu vydala až v roce 1997 (Carrapico, 2010). V roce 1994 vznikla Berlínská deklarace upravující koordinovaný postup zemí střední a východní Evropy s členskými zeměmi EU. Implementace opatření zmíněných v deklaraci však byla především ze strany tehdejších zemí EU velmi pozvolná (Fijnaut, 2014, s. 576–577). Vliv EU na podobu české politiky proti organizovanému zločinu lze tedy trasovat až od druhé poloviny 90. let, kdy kandidátské země a členské státy uzavřely Předvstupní pakt o organizované trestné činnosti (Scheinost, 2004).

Uvedené procesy vyvrcholily v roce 1995, kdy byla v Česku, dříve než v jiných státech střední a východní Evropy (Gachevska, 2012; Krüßmann, 2004; Neag, 2020; Plywaczewski, 2004; srov. Nožina, 2004a), přijata první souhrnná legislativa proti organizovanému zločinu. Tu reprezentoval zákon č. 152/1995 Sb. novelizující kromě jiného také trestní zákon, trestní řád a zákon o policii. Novela vnesla do českého trestního práva pojem „zločinné spolčení“ a související skutkovou podstatu „Účast na zločinném spolčení“. Zločinné spolčení bylo v zákoně definováno jako „společensví více osob s vnitřní organizační strukturou, s rozdělením funkcí a dělbu činností, které je zaměřeno na dosahování zisku soustavným páchaním úmyslné trestné činnosti“ (§ 89 odst. 20 zákona č. 141/1961 Sb.). V přípravných verzích byla tato definice širší i a zahrnovala i další znaky jako mezinárodní přesah nebo pronikání do mocenských struktur (Dolenský, 1995; srov. Šámal, 1995). Novela kromě definice specifikovala operativně pátrací prostředky nově použitelné k odhalení zločinného spolčení, jako byly například instituty skrytého agenta, předstíraného převodu nebo sledování osob a věcí.

Trestný čin Účasti na zločinném spolčení měl postihovat kvalitativně odlišné jednání od běžné organizované skupiny spočívající v prokázání přítomnosti „vnitřní organizační struktury“, pojímané jako vztah nadřízenosti a podřízenosti mezi zúčastněnými, soustavností páchaní zločinu a orientací na zisk (Šámal, 1995). Organizovaný zločin tak nebyl chápán jako náhodná parta delikventů ani jako teroristická organizace, ale spíše jako, dlouhodobé nezákonné podnikání (Chmelík, 1998). Předobrazem struktur organizovaného zločinu byla „ruská“ nebo „italská“ mafie, čínské Triády, japonská Yakuza a podobně (MVČR, 1996: příloha č. 2; Nožina, 2004b, s. 436; viz také Kupka et al., 2022). Za typické aktivity, postihovatelné jako Účast na zločinném spolčení, byly považovány „obchod s narkotiky, organizování nelegálních hazardních her, vydírání zvláště ve formě tzv. racketeeringu (placení určitých finančních částek vydíranými drobnými restaurátory a obchodníky za poskytování „ochrany“ ze strany zločinného spolčení), organizování prostituce, organizování krádeží a obchodu s kradenými automobily apod.“ (Šámal, 1995, s. 395).

Pachatelé usvědčení z Účasti na zločinném spolčení nemuseli podle zákona znát celou strukturu zločinecké organizace, ani do ní nemuseli být formálně přijati. Zároveň za zločinné spolčení mohli být podle zákona odsouzeni i ti pachatelé, kteří se nepodíleli na konkrétní trestné činnosti zločinného spolčení, ale i na jeho legálních aktivitách (např. právní poradenství, nákup movitých a nemovitých věcí). Pachatelům trestných činů ve prospěch zločinného spolčení měly být udělovány přísnější tresty, přičemž trest mohl být snížen, pokud pachatel napomohl orgánům činným v trestním řízení při objasnění již spáchané trestné činnosti zločinného spolčení nebo pomohl zabránit jejímu pokračování (Šámal, 1995). Trvalo však několik let, než bylo zločinné spolčení poprvé úspěšně použito v soudní praxi. Podle dostupných údajů se tak stalo v roce 1999, nicméně až do roku 2005 byli odsuzováni „pouze jednotlivci“ (Scheinost, 2011, s. 316). Přesvědčení o nedostatečném využívání tohoto trestného činu přetrvalo i po změně názvu na „organizovanou zločineckou skupinu“ a několika jeho definičních úpravách (MVČR, 2014, s. 7).

Proč tak těžce? Původ obtíží s aplikační praxí

Důvody omezeného počtu odsouzených byly dlouhodobě shledávány na několika úrovních: definiční, legislativní, organizační a politické. Definice zločinného spolčení jako konstrukce zahrnující množství různých znaků byla od začátku vnímána jako náchylná k různým interpretacím. Kriminologové a právníci poukazovali na aplikační úskalí týkající se formálních znaků odlišujících míru zapojení jednotlivců do činnosti zločinného spolčení, posuzování stupně nebezpečnosti trestného činu spáchaného ve prospěch zločinného spolčení nebo otázky ne/vědomosti spáchaní trestného činu v jeho prospěch (Dolenský, 1995; Kratochvíl, 1996; Marešová, 1995). Jiní autoři zmiňovali vágnost nebo absenci některých znaků znemožňujících dostatečné/jasně odlišení zločinného spolčení od běžné skupinové kriminality a tím i

komplikovanější dokazování před soudem. Další v definici postrádali znaky závažnosti nebo pronikání do legální sféry (Baloun, 2000; Marešová, 2004, s. 53; Blatníková, 2009, s. 41), případně hovořili o nedostatečném výkladu znaku „vnitřní organizační struktura“ (Karabec, 1999, s. 10). Někteří pak tvrdili, že zločinné spolčení je buď neadekvátně aplikováno na méně závažné případy, než bylo při jeho přijetí plánováno (Scheinost & Diblíková, 2008, s. 118), nebo že závažné případy odpovídající definici zločinného spolčení či organizované zločinecké skupiny jsou z různých důvodů, včetně těch výše uvedených, klasifikovány jinak (Scheinost, 2011).

K dnešnímu dni se však definice zločinného spolčení měnila spíše z politických než praktických důvodů. Po teroristických útocích z 11. září 2001 byl z definice vypuštěn znak „zaměřenosti na dosahování zisku“, což umožnilo aplikovat definici i na politicky motivované zločinecké skupiny (Koudelka, 2018). Změna názvu na organizovanou zločineckou skupinu v roce 2009 vyplývala z ideje harmonizace a sblížení trestněprávních nástrojů v boji s organizovaným zločinem artikulovanou v Rámcovém rozhodnutí Rady EU 2008/841/SVV ze dne 24. října 2008 o boji proti organizované trestné činnosti. Česká republika v této souvislosti přijala název zavedený Úmluvou OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu, který byl považovaný za „globální standard“ (Calderoni, 2010, s. 32). Další změny už nebyly tolik podstatné. Aktuálně je organizovaná zločinecká skupina definována jako „společenství nejméně tří trestně odpovědných osob s vnitřní organizační strukturou, s rozdělením funkcí a dělbou činností, které je zaměřeno na soustavné páchaní úmyslné trestné činnosti“ (Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník, § 129).

Neúspěšná aplikace zločinného spolčení v soudní praxi byla připisována také důkazní nouzi, které by bylo možné předejít přijetím nových či vhodnou právní úpravou dosavadních operativně pátracích prostředků, včetně těch podpůrných, jako byly odposlechy (Musil, Budka & Brabcová, 1997; Jelínek, 2018), sledování zásilky (Chmelík, 1998), používání agenta (Chmelík, Konrád & Porada, 1998; Fenyk, 2003; Kopečný, 2015), využívání institutů spolupracujícího obviněného (Heroutová, 2017; Lichnovský, 2015; Schramhauser, 2012) nebo utajeného svědka (Sotolář & Púry, 2003). Většina z uvedených prostředků je dnes při postihování organizovaného zločinu běžně používána. Kromě trestně-procesních otázek však měl ke kontrole organizovaného zločinu pomoci, především v hospodářské oblasti a veřejné správě, také vývoj legislativy v oblasti trestní odpovědnosti právnických osob (Bohuslav, 2011; Musil, Prášková & Faldyna, 2001; Teryngel, 1996) nebo legalizace výnosů z trestné činnosti (Budka, Dvořák & Zimmer, 2000; Kadeřábková, 1995; Němec, 1995, s. 181–182; Poremská, 2009; Púry, 2004). Další možnosti vylepšení byly nacházeny i v oblasti daňového či správního práva (vč. zákona o policii) (Budka, 2017; Nožina, 2003, s. 374).

Důvody pro omezené trestněprávní postihování organizovaného zločinu byly dlouhodobě shledávány i v organizační struktuře českých bezpečnostních složek a jejich personálních kapacit. Policie procházela po roce 1989 organizační a personální proměnou související jednak s přechodem ze sovětského modelu policie na liberálně-

demokratický, jednak s rozdělením Československé federace. Politické a byrokratické změny se projevovaly vznikem, fúzí a zánikem různých policejních útvarů určených k boji proti organizovanému zločinu (Tvrdá, 2018, s. 69–71, 258–259). Nejméně do první poloviny nultých let byla policejní infrastruktura připisována slabá koordinovanost, omezené technické vybavení, nedostatek motivovaného a zkušeného personálu a nízká připravenost na mezinárodní spolupráci (Němec, 1995, s. 188–189; Nožina, 2003, s. 375–379, 2004). Mezi lety 2006 až 2016 byla policejní infrastruktura stabilizována, přičemž hlavní úloha v boji proti organizovanému zločinu byla svěřena Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu (ÚOOZ), Útvaru pro odhalování korupce a finanční kriminality (ÚOKFK) a Národní protidrogové centrále (NPC) (Tvrdá, 2018, s. 259). I ta však byla v některých fázích kritizována jako neefektivní (Šmíd & Kupka, 2011). V roce 2016 byly ÚOOZ a ÚOKFK sjednoceny do útvaru Národní centrály proti organizovanému zločinu (NCOZ).⁴ Nedostatek organizačních kapacit a kvalifikovaného personálu však nebyly připisovány pouze policii, ale i státním zastupitelstvím a soudům (Baloun & Scheinost, 2002), přičemž systém státních zastupitelství a soudů byl některými autory později shledáván jako zranitelný a v některých případech i zločinu nápomocný (NFPK, 2015).

Konečně byla nespokojenost s potlačováním organizovaného zločinu vyjadřována ohledně slabé politické podpory vyšetřování nejzávažnějších ekonomických zločinů (Scheinost, Baloun & Kadeřábková, 2005). Na druhou stranu, podle jiných autorů byl politický zájem o některé závažné případy tak velký, že mohl být chápán jako tlak k zastavení jejich vyšetřování (Tichý, 2021). Debata o politické podpoře se však vedla spíše na stránkách denního tisku než v odborných žurnálech. Její kompletní pokrytí jde za hranice možností této práce.

Organizovaný zločin před soudem: stav dosavadního poznání

Přestože bylo organizovanému zločinu v českém kontextu věnováno množství studií, jen málo se jich zabývalo tím, jak byl v praxi organizovaný zločin postihován. Výjimku z pravidla představují dvě studie, lišící se typem analyzovaných dat. Miroslav Scheinost a Simona Diblíková (2008) analyzovali 34 obžalob z Účasti na zločinném spolčení, které byly podány státními zastupitelstvími v letech 1999–2004. Scheinost a Karel Netík (2010) zkoumali 13 rozsudků vynesených v případech zločinného spolčení v letech 1999–2009.⁵ Dolní hranice zkoumaného období byla

---

⁴ Okolnosti tohoto sjednocení byly zejména ze strany některých policistů a státních zástupců označovány za politicky motivované s cílem kontroly policejní práce nad závažnými kriminálními případy s možným politickým přesahem (Klíma & Šlachta, 2020). V této souvislosti byla zřízena dokonce parlamentní vyšetřovací komise, jejíž závěry však politickou motivaci policejní reformy neprokázaly (PSP, 2017).

⁵ Výsledky výzkumu prezentovaného v těchto studiích lze nalézt i v jiných publikacích. Studie Scheinosta a Diblíkové (2008) je v češtině k dispozici v publikaci „Obrana proti ohrožení společnosti

v obou případech vymezena první obžalobou, respektive prvním rozsudkem za Účast na zločinném spolčení, horní hranice byla zvolena autory studií. Vzhledem k překrývajícím se zkoumaným obdobím je pravděpodobné, že se oba soubory dat do jisté míry překrývaly. Obě studie vznikly na pozadí pozvolného nárůstu počtu obviněných a odsouzených za trestný čin Účasti na zločinném spolčení. V roce 1999 bylo obžalováno 36 osob a odsouzena byla jedna osoba, v roce 2004 bylo obžalováno 117 osob a odsouzeno 10 osob, v roce 2008 pak bylo obžalováno 81 a odsouzeno 33 osob (Koudelka, 2018). Autoři studií měli přístup k neanonymizovaným dokumentům, tudíž mohli identifikovat věk, pohlaví či národnost. Scheinostovi a Netíkovi (2010) bylo navíc umožněno ověřit kriminální minulost jednotlivých pachatelů.

Obsah těchto studií nyní přiblížíme s ohledem na primární trestnou činnost zločinných spolčení, jejich strukturu a potrestání jejich členů. Naprostá většina zkoumaných obžalob (26) a rozsudků (8) se týkala organizace nelegální migrace, konkrétně pak trestného činu Organizování a umožnění nezákonného překročení státní hranice. Zbytek případů se týkal kuplířství, obchodování s lidmi, obchodování s drogami, autokriminality, porušování autorských práv či vydírání. Většina zkoumaných případů měla v případě obžalob i rozsudků přeshraniční charakter. Na druhou stranu, tyto případy nebyly charakteristické významnou ekonomickou škodou, excesivním násilím ani mediálním pokrytím. Minimálně některé obžaloby pak vzbuzovaly podle autorů pochybnost o oprávněnosti aplikování trestného činu Účasti na zločinném spolčení na dané případy (Scheinost & Diblíková, 2008, s. 113).

Délka prokázané trestné činnosti ve většině obžalob a rozsudků nepřesahovala dva roky, pouze v jednom rozsudku byla dokumentována osmiletá kontinuita. Počet osob se v jednotlivých skupinách v případě obžalob pohyboval mezi 5 a 37, v případě rozsudků mezi 5 a 18. Co se týče podílu členů zločinného spolčení na počtu všech obviněných a odsouzených osob v analyzovaných obžalobách a rozsudcích, platí, že podíl obžalovaných za Účast na zločinném spolčení na celkovém počtu obžalovaných byl vyšší (330 z 417) než podíl odsouzených za Účast na zločinném spolčení na celkovém počtu odsouzených (50 z 137). Kriminální struktury byly v obou studiích národnostně promísené. Ze 13 odsouzených zločineckých skupin byly jen tři výhradně české a jedna výhradně složená z cizinců. Celkový podíl obžalovaných cizinců v případech zločinného spolčení není k dispozici, podíl odsouzených cizinců v případech zločinného spolčení byl asi čtvrtinový (37 ze 137). Podíl cizinců obžalovaných přímo za Účast na zločinném spolčení byl přibližně třetinový (97 z 330), v případě rozsudků představoval tento podíl necelou sedminu (21 ze 137). V obou studiích patřili mezi nejčastěji zastoupené cizince Vietnamci, Slováci a Číňané. Rusové

---

závažnými formami trestné činnosti“ (Scheinost & Diblíková, 2009: 61–79). Některé výsledky ze studie Scheinosta a Netíka (2010) jsou k nalezení v článku „Jak je v praxi využíván § 361 TrZ o účasti na organizované zločinecké skupině?“ (Scheinost, 2011). V této pozdější studii jsou také prezentovány údaje, které v předchozí studii prezentovány nebyly.

a Ukrajinci, kteří už od 90. let představují dominantní reprezentace organizovaného zločinu v českých politických dokumentech (Nožina, 2004b; Kupka et al., 2022), nebyli v obžalobách ani rozsudcích výrazněji zastoupeni. Scheinost a Diblíková (2008, s. 117) si to vysvětlovali tím, že obyvatelé těchto zemí byli stíháni spíše za jednotlivé trestné činy než za skupinovou kriminalitu.

Ani jedna ze studií nezmiňuje průměrný nebo mediánový věk pachatelů, nicméně podle Scheinosta a Diblíkové (2008) byla nejčastěji zastoupena věková kohorta 30–39 let a mezi odsouzenými byli nejčastěji zastoupeni muži nad 30 let. Podle autorů obou studií byly některé kriminální struktury založeny na příbuzenských vztazích. V takových případech mělo jít spíše o menší struktury a příbuzní figurovali v jejich vyšších patrech (Scheinost & Netík, 2010, s. 14). Ženy byly zastoupeny v omezené míře; obžalovaných jich bylo 33, odsouzených 17. Podle autorů studií šlo většinou o partnerky či příbuzné mužských pachatelů.

Informace o trestech byly prezentovány pouze u soudních rozhodnutí (Scheinost, 2011, s. 319). Za Účast na zločinném spolčení bylo 44 osob odsouzeno nepodmíněně a 27 podmíněně. Zbytku byl udělen jiný trest. Trest vyšší než 5 let byl udělen 9 jednotlivcům. Pouze jedné osobě byl udělen trest vyšší než 10 let. Cizinci byli podle autorů častěji odsuzováni k nepodmíněným trestům než Češi.

Shrneme-li výše uvedené, do roku 2009 byly za organizovaný zločin postihovány skupiny zabývající se primárně organizováním nelegální migrace, v mnohem menší míře jinou trestnou činností. Odhalené skupiny byly často mezinárodní z hlediska jak své působnosti, tak svého složení. Z hlediska národnosti však byli nejčastěji zastoupeni Češi. Ve srovnání s cizinci byli spíše mladší. Prokázaná existence těchto skupin obvykle nepřesahovala 2 roky. Jednotlivcům odsouzeným za zločinné spolčení nebyly, až na výjimky, udělovány vysoké tresty. Často byly udíleny pouze podmínky. V následujících kapitolách na představený výzkum navážeme analýzou vlastního datového souboru: 30 pravomocných rozsudků vydaných českými soudy v letech 2010–2020. Způsob jeho konstrukce a analýzy bude popsán nyní.

Metoda výzkumu

Datový soubor sestává z rozsudků⁶ českých soudů, které byly vyneseny v letech 2010–2020 a jimiž byly pravomocně odsouzeny osoby za trestný čin Účast na organizované zločinecké skupině dle § 361 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, případně dle předchozí právní úpravy za trestný čin Účast na zločinném spolčení dle § 163a zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon. Rozsudky jsme získali na základě žádosti ve smyslu zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, kterou jsme

---

⁶ Náš soubor zahrnoval pouze rozsudky jako jednu z forem soudních rozhodnutí, mezi něž dále patří trestní příkazy, usnesení a případně rozhodnutí svého druhu. V textu používáme pojmy rozsudek a soudní rozhodnutí jako synonyma.

podali v období listopad 2020 – prosinec 2021 na všechny okresní (86), krajské (15 včetně 7 poboček) a vrchní soudy (2).

Na základě požadovaných kritérií nám poskytly soudy celkem 33 pravomocných rozsudků, ať už prvoinstančních, nebo odvolacích. Z nich jsme vyřadili pouze ty, v nichž se jednalo o uznání rozhodnutí ze zahraničí nebo se jednalo o nepravomocné rozhodnutí. Do analýzy jsme tedy zahrnuli 30 soudních rozhodnutí. Jejich délka se pohybovala od 3 do 231 stran. Celková délka všech rozhodnutí činila 1 846 stran.

Takto konstruovaný datový soubor má 2 základní omezení. V první řadě nemůžeme garantovat, že byla získána všechna relevantní existující rozhodnutí. O výběru rozhoduje na každém soudu pověřená osoba. Krajské soudy navíc vkládají svá rozhodnutí do databáze, v níž lze vyhledávat pouze full-textově, nikoli podle paragrafu jako v případě okresních soudů. U takto předvybraných rozhodnutí musela tedy pověřená osoba ověřit, zda byly osoby v rozhodnutí skutečně za sledovaný trestný čin pravomocně odsouzeny. Tento způsob konstrukce datového souboru má za následek, že se údaje prezentované v této studii mírně liší od oficiálních statistik.⁷

Druhým limitem je odlišná forma anonymizace osobních údajů jednotlivými soudy. Zatímco v naprosté většině případů byla jména obžalovaných osob upravena do podoby iniciál, případně křestního jména a prvního písmene příjmení, u 4 případů byla jména skryta tak, že v následné analýze nebylo možné ke každé osobě jednoznačně přiřadit všechny související informace (například podíl na skutku). Rovněž údaje o občanství bylo možné identifikovat pouze v části rozsudků.

Dále neplatí, že by 1 rozhodnutí vždy reprezentovalo 1 konkrétní případ. V některých případech se část osob proti prvoinstančnímu rozhodnutí odvolala, zatímco u ostatních zůstalo pravomocné původní rozhodnutí prvoinstančního soudu. Navíc, projednávání některých osob účastnících se dané trestné činnosti bylo vyčleněno do samostatného řízení. Celkový počet 30 rozsudků zahrnutých do analýzy ve skutečnosti reprezentuje 19 konkrétních případů působení zločinných společení/organizovaných zločineckých skupin. Jednotlivé případy jsou seřazeny v Tabulce 1 od nejstaršího posledního získaného pravomocného rozsudku po nejnovější. Stručný popis jednotlivých případů je k nahlédnutí v Příloze 1.

Text každého rozsudku byl následně kódován podle 9 předem připravených kategorií (dále členěných na podkategorie): identifikační údaje, kauza-základní údaje,

---

⁷ Zatímco podle oficiálních statistik Ministerstva spravedlnosti bylo v období 2010–2020 za Účast na organizované zločinecké skupině, případně Účast na zločinném společení, odsouzeno celkem 129 osob, z toho 8 právnických, v tomto výzkumu bylo soudy poskytnutými rozhodnutími za tyto trestněprávní kvalifikace pravomocně odsouzeno celkem 148, z toho 11 právnických. Ještě větší rozpor s oficiální statistikou potom existuje mezi počtem odsouzených osob v jednotlivých letech. Po konzultaci se zaměstnancem Oddělení justiční analýzy a statistiky Ministerstva spravedlnosti lze důvody tohoto rozporu spatřovat zejména v tom, že soudy někdy vyplňují příslušné statistické listy nesprávně anebo může u rozhodnutí vydaných ke konci roku dojít k jejich zahrnutí do statistiky až rok následující. Tato skutečnost tak znemožňuje úplnost získaného souboru rozsudků ověřit.

trestněprávní kvalifikace a trest, popis skutku, naplnění znaků zločinného spolčení/organizované zločinecké skupiny podle soudu, další znaky organizovaného zločinu, soudní řízení, použití specifických institutů a memo. Pasáže rozsudků odpovídající příslušným kategoriím pak byly zaneseny do výzkumných protokolů sloužících jako základ pro další analytickou práci nejen v této studii. Struktura celého protokolu je k nahlédnutí v Příloze 2. V této studii prezentujeme pouze kategorie relevantní z hlediska předmětu této studie.

Kategorie „základní údaje“ obsahuje informace k počtu odsouzených osob daným rozhodnutím, počtu odsouzených osob za Účast na zločinném spolčení/organizované zločinecké skupině, počtu odsouzených osob za jednání ve prospěch zločinného spolčení/organizované zločinecké skupiny) a jejich státní příslušnost. Kategorie „trestněprávní kvalifikace a trest“ zahrnuje informace o kvalifikaci a trestu u všech jednotlivých odsouzených. Kategorie „popis skutku“ popisuje postihované jednání, včetně podílu jednotlivých odsouzených. Konečně, kategorie „další znaky organizovaného zločinu“ je založena na sociologických znacích organizovaného zločinu jako je příbuzenství, transnacionalizace, násilí, reputace, exkluzivita členství, nebo korupce. V této studii však budeme pracovat jen, v návaznosti na Scheinosta a Netíka (2010), s transnacionalizací a příbuzenstvím.

Tabulka 1. Případy zločinného spolčení/organizované zločinecké skupiny v období 2010–2020

Pořadí	Primární trestná činnost	Krátký popis	Počet rozsudků	Počet pravomocně odsouzených fyzických a právnických osob	Počet pravomocně odsouzených fyzických osob za účast na zloč. spol./OZS	Počet pravomocně odsouzených právnických osob za účast na zloč. spol./OZS
1	Nedovolené překročení státní hranice	Převoz migrantů přes slovensko-českou hranici	2	1	1	0
2	Organizování a umožnění nedovoleného překročení státní hranice	Převoz migrantů z Vietnamu přes Česko do Německa	1	1	1	0
3	Nedovolené překročení státní hranice	Převoz migrantů z jihovýchodní Asie přes Česko do Německa	2	5	5	0
4	Zkrácení daně, poplatku a podobně povinné platby	Daňové podvody s pohonnými hmotami	1	7	7	0
5	Napomáhání k neoprávněnému pobytu na území republiky, padělání a pozměnění veřejné listiny	Účelové určování otcovství	2	11	7	0
6	Organizování a umožnění nedovoleného překročení státní hranice	Převoz migrantů z Asie přes Balkán do zemí EU	2	4	3	0
7	Zbavení osobní svobody, vydírání, vražda	„Švábův gang“ – únosy, vydírání a vraždy movitých podnikatelů	2	7	7	0
8	Napomáhání k neoprávněnému pobytu na území republiky	Fiktivní sňatky k získání občanství	2	20	13	0
9	Nelze určit (Padělání a pozměnění peněz, Neoprávněné opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku, vražda ve stádiu přípravy, poškozování cizích práv)	Fiktivní pohledávky Radovana Krejčíře vůči státnímu podniku Čepro	2	11	8	0
10	Zkrácení daně, poplatku a podobně povinné platby	„Lihová mafie“	2	14	13	0

11	Nelze určit (Legalizace výnosů z trestné činnosti, Poškození věřitele Porušování povinnosti při správě cizího majetku, Křivá výpověď a nepravdivý znalecký posudek, Zneužívání pravomoci veřejného činitele	„Konkurzní mafie“	1	8	2	0
12	Legalizace výnosů z trestné činnosti	„Praní špinavých peněz“ odcizených z bankovních účtů	1	3	3	0
13	Nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy	Provozování indoor velkopěstíren konopí	3	24	12	7
14	Zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby	Daňové podvody s textilním zbožím	1	8	8	0
15	Zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby	Provoz obchodní společnosti zabývající se celními a daňovými podvody	2	8	7	1
16	Zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby	Prodej nezdaněného tabáku mj. prostřednictvím sítě vlastních prodejen	1	3	1	0
17	Nelze určit (Křivé obvinění, Nadržování, Vydírání, Zneužití pravomoci úřední osoby, Podplácení)	Snaha o ovlivnění trestního řízení ve prospěch organizátora daňových machinací s pohonnými hmotami	1	6	6	0
18	Zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby	Daňové podvody s barevnými kovy	1	26	23	3
19	Nebylo určeno (odsouzen pouze za Účast na Organizované zločinecké skupině)	„Zahraniční bojovník“ v konfliktu na Donbase	1	1	1	0
Celkem			33	167	128	11

Analýza

Nezákonné aktivity zločinných společení/organizovaných zločineckých skupin

Nejčastějšími zločiny, za něž byli členové zločinného společení/organizované zločinecké skupiny odsouzeni, byly ty související s ilegální migrací a daňovými podvody. V menší míře byla zastoupena násilná kriminalita, poškozování věřitele, praní špinavých peněz, obchod s drogami nebo účast v zahraniční teroristické skupině.

Ilegální migrace se týkala 6 případů, v nichž primární trestnou činnost představovalo nedovolené překročení státní hranice (v Tabulce 1 případy č. 1 a 3), organizování a umožnění nedovoleného překročení státní hranice (2, 6) nebo napomáhání k neoprávněnému pobytu na území republiky (5, 8). V případě č. 1 šlo o opakovaný převoz migrantů ve speciálně upravené cisterně ze Slovenska do Česka, v případě č. 3 pak o zprostředkování převozu migrantů primárně z Vietnamu a Číny přes Česko do dalších zemí EU. Případ č. 2 se týkal organizace a realizace převozu migrantů především z Vietnamu do Česka a jiných zemí EU a případ č. 6 organizování migrace především pro lidi z Indie a Pákistánu přes balkánské země do Česka a jiných zemí EU. Napomáhání k neoprávněnému pobytu na území republiky mělo v případě č. 5 podobu vystavování fiktivních potvrzení o uznání otcovství zajišťujících příslušným dětem české státní občanství, v případě č. 8 zajišťování účelových sňatků s českými občany umožňujících získání trvalého pobytu pro občany Nigérie a některých dalších zemí.

Daňové podvody reprezentované trestným činem Zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby se přímo týkaly taktéž 6 případů (4, 10, 14, 15, 16, 18). Tři zahrnovaly distribuci nezdaněných regulovaných komodit, jako jsou pohonné hmoty, líh nebo tabák (4, 10, 16). Další 2 měly charakter tzv. karuselových podvodů, vytváření fiktivních přeshraničních obchodních řetězců s cílem uplatňovat u státu nadměrné odpočty DPH (14, 18). Jeden případ pojednával o společnosti, jež pro své zahraniční partnery snižovala cenu dovážených komodit ze třetích zemí prostřednictvím předkládání falešných dokumentů celním úřadům (15). S krácením daní nepřímo souvisel i případ, v němž se skupina pachatelů snažila o ovlivnění probíhajícího trestního řízení ve věci krácení daní, a to prostřednictvím křivého svědectví, nadržování, vydírání a zneužití pravomoci úřední osoby (17).

Násilí bylo výrazněji zastoupeno ve 2 značně medializovaných případech (7, 9). V případě „Švábova gangu“ bylo násilí ve formě zbavení osobní svobody, vydírání a vražd užíváno jako základní metoda obohacení (7), v případě organizované zločinecké skupiny okolo Radovana Krejčíře byla připravovaná, ale nedokonaná vražda součástí záměru vymáhat od českého státu neoprávněné pohledávky založených na padělaných ceninách a dokumentech (9).

Ve 2 případech se zločinná společení/organizované zločinecké skupiny měly dopustit „praní špinavých peněz“ (11, 12). V případě č. 11 byl tento trestný čin součástí

vyvádění finančních prostředků z obchodních společností prostřednictvím zmanipulovaných konkurzních řízení; pro toto konkrétní schéma se i v české veřejné debatě vžilo označení „konkurzní mafie“. V případě č. 12 představovala legalizace výnosů z trestné činnosti primární trestnou činnost odsouzeného kolektivu.

Zbývající 2 případy zastupují případy obchodu s drogami (13) a tzv. zahraničního bojovníka (19). V „drogovém“ případě byli členové organizované zločinecké skupiny odsouzeni za provoz několika velkopěstíren konopí. Tato aktivita byla kvalifikována jako trestný čin Nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy (13). Jediným případem bez explicitně zmíněné motivace finančním profitem byl případ muže, jenž se účastnil činnosti separatistických ozbrojených jednotek na východě Ukrajiny, přičemž ty byly soudem rozpoznány jako organizované zločinecké skupiny určené k páchání teroristického útoku a teroru, jejichž cílem bylo poškodit ústavní zřízení a obranyschopnost Ukrajiny (19). Tento případ představuje dosud jediný odsouzený příklad politicky motivované účasti na zločinném spolčení/organizované zločinecké skupině v české historii.

Délka trestné činnosti

Prokázaná délka zapojení pachatelů odsouzených za Účast na zločinném spolčení /organizované zločinecké skupině do trestné činnosti zločinných spolčení/organizovaných zločineckých skupin značně variovala a pokrývala období od přibližně 3 měsíců do 9 let. Tyto údaje je však třeba chápat jen jako orientační, neboť některá soudní rozhodnutí tyto údaje explicitně v odůvodnění neuváděla, a byly proto odvozeny z dalšího znění rozsudku. Ve 2 případech nebylo možné délku trvání vůbec určit. V jednom případě to bylo kvůli způsobu anonymizování rozsudků týkající se účelového určování otcovství (5), v druhém nebylo podle rozsudku orgánům činným v trestním řízení známo ani přibližné datum založení skupiny (13).

V celkem 5 případech byla prokázána délka zapojení pachatelů do 1 roku (1, 2, 4, 6, 19), v 6 případech mezi 1 a 2 lety (3, 7, 12, 16, 17, 18), v 6 případech pak délka zapojení pachatelů překročila 2 roky (8, 9, 10, 11, 14, 15). Nejkratší prokázaná délka zapojení nepřesahující půl roku byla prokázána u pachatelů zabývajících se nelegální migrací, pro něž Česko představovalo primárně tranzitní prostor pro převoz migrantů z jihovýchodní Asie přes Česko do Německa (3) a z Asie přes Balkán do zemí EU (6). I v dalších případech nelegální migrace byla prokázána spíše kratší doba zapojení pachatelů (1, 2). Případy s nejdelší prokázanou délkou zapojení pachatelů do trestné činnosti zločinného spolčení/organizované zločinecké skupiny patří také mezi nejznámější české příklady organizovaného zločinu. Některým pachatelům odsouzeným v případě „lihové mafie“ byla prokázána přibližně devítiletá aktivita (10), některým pachatelům ve skupině okolo Radovana Krejčíře minimálně čtyřletá aktivita (9). Více než 2,5 let měli být aktivní také někteří členové „konkurzní mafie“. Delší, než dvouletá činnost byla prokázána také pachatelům zabývajících se krácením daní na textilním zboží, kteří se objevují i v souvisejících medializovaných, ale dosud

neuzavřených případech, souvisejících s politickou korupcí v Brně (11). Tabulka č. 2 výše uvedené údaje shrnuje.

Tabulka 2. Prokázaná délka zapojení pachatelů odsouzených za Účast na zločinném spolčení /organizované zločinecké skupině do trestné činnosti zločinných spolčení/organizovaných zločineckých skupin (počet případů)

Do 12 měsíců	1-2 roky	2-5 let	5 a více let	Není možné určit
5	6	5	1	2

Přeshraničnost

Většina zločineckých struktur působila přeshraničně, ať už z hlediska působnosti jejich členů, mobility převážených osob, komodit nebo finančního kapitálu, nebo z obou hledisek současně. Členové tzv. Švábova gangu svou trestnou činnost realizovali ve Francii, Itálii a Spojených Arabských Emirátech (7), zahraniční bojovník pak byl členem teroristické skupiny působící na Ukrajině (19). Specifickým případem je v této souvislosti Radovan Krejčíř, který některé nezákonné aktivity své skupiny v Česku – padělání směnek – organizoval ze Seychel (9).

V zahraničí působili i členové struktur zabývajících se nelegální migrací a praním špinavých peněz. Aktivity těchto struktur kromě vlastní přeshraniční působnosti vyžadovaly i přeshraniční mobilitu převážených osob (1, 2, 3, 6, 8) nebo finančního kapitálu (12). Podobně často byly zastoupeny i případy, v nichž přeshraničnost spočívala ve faktickém či fiktivním dovozu a vývozu zboží (13, 14, 15, 16, 18), v jednom případě pak v zahraniční legalizaci výnosů z trestné činnosti realizované v Česku (11).

Ve třech případech nebylo z textů rozsudků přeshraniční působení či mobilitu možné určit. V případě „lihové mafie“ byla přeshraničnost prokázána v souvisejícím trestním řízení, který se však netýkal zločinného spolčení/organizované zločinecké skupiny (10), v případě daňových podvodů s pohonnými hmotami byla přeshraničnost ve zkoumaném rozsudku pouze naznačena (4). V případě poskytování účelových potvrzení otcovství pak lze předpokládat zahraniční klientelu (5). Tabulka č. 3 shrnuje počet případů v jednotlivých kategoriích přeshraničnosti.

Tabulka 3. Přeshraničnost zločinných společení/organizovaných zločineckých skupin (počet případů)

Přeshraniční působnost členů zločinných společení/organizovaných zločineckých skupin	Přeshraniční mobilita převážených osob, komodit a finančního kapitálu	Přeshraniční působnost členů zločinných společení/organizovaných zločineckých skupin i mobilita převážených osob, komodit a finančního kapitálu	Není možné určit
3	7	6	3

Pachatelé a struktura organizovaných zločineckých skupin

Přesnou podobu struktury organizovaných zločineckých skupin nelze vždy z rozhodnutí dovodit. V některých případech se totiž nepodaří odhalit všechny zapojené osoby, případně jim prokázat vinu za Účast na organizované zločinecké skupině anebo alespoň jednání ve prospěch takové skupiny. Některé osoby soudy navíc vylučují k projednání do samostatných řízení, které ke dni žádosti o rozhodnutí nemusely být ukončeny pravomocným rozhodnutím. Získaná soudní rozhodnutí k jednotlivým případům nicméně prokazovala vinu za uvedenou trestnou činnost jak jednotkám pachatelů, tak i strukturám zahrnujícím až 26 osob.

Zastoupení fyzických a právnických osob

Jednotlivci byli odsouzeni v případech zahraničního bojovníka a případech nelegální migrace (1, 2, 19). V těchto případech byli jednotlivci členové zločinecké skupiny působící v zahraničí. Nejvíce osob – 26 – bylo odsouzeno v případě daňových podvodů s barevnými kovy (18). Druhý nejvyšší počet odsouzených osob – 24 – souvisel s provozem velkopěstíren konopí (13). Celkem bylo předmětnými rozhodnutími odsouzeno 167 osob, z toho 11 právnických osob. Ze 156 fyzických osob bylo 16 žen (případy 5, 8, 9, 15, 17, 18). Z toho devět figurovalo pouze v případě fiktivních sňatků k získání občanství (8).

Celkem 138 osobám z celkového počtu odsouzených s podílem na daných skutcích byla prokázána Účast na organizované zločinecké skupině, resp. zločinném společení. Ve 127 případech se jednalo o fyzické osoby, ve zbylých jedenácti případech o osoby právnické (případy 13, 15, 18). Nejvíce osob – 26 včetně tří právnických – bylo za Účast na organizované zločinecké skupině odsouzeno v případě daňových podvodů s barevnými kovy (18), 19 osob v případě provozování indoor velkopěstíren konopí (13), 13 osob v případě fiktivních sňatků k získání občanství státních příslušníků Nigérie (8) a 12 osob ve dvou větvích případu tzv. „lihové mafie“ (10).

Za skutky spáchané ve prospěch organizované zločinecké skupiny dle ustanovení § 107 (respektive § 43 Trestního zákona) bylo odsouzeno 78 osob (z toho 3

právnícké), přičemž 63 z nich (případy 4, 6, 9, 10, 11, 14, 17, 18) se zároveň dopustilo trestného činu Účasti na organizované zločinecké skupině.⁸

V naprosté většině případů byla kvalifikace Účasti na organizované zločinecké skupině určena v souběhu s další trestnou činností. Takto bylo odsouzeno 124 osob. Nejčastěji se jednalo o trestný čin Zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby, za nějž bylo v 6 případech odsouzeno 52 osob (4, 10, 14, 15, 16), trestný čin Napomáhání k neoprávněnému pobytu na území republiky, za nějž bylo odsouzeno ve 2 případech 20 osob (5, 8) a také trestný čin Nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy, za nějž bylo v jednom případě odsouzeno 12 osob (13). To odpovídá typově nejčastější trestné činnosti, kterou soudy za sledované období označovaly jako organizovaný zločin a jednak případům s větším počtem odsouzených osob. Zbylých 12 pachatelů a dvě právnícké osoby bylo odsouzeno samostatně „pouze“ za Účast na organizované zločinecké skupině, kdy jejich konkrétní podíl dle uvážení soudů nenaplnil znaky další trestněprávní kvalifikace a de facto tak byli odsouzeni za „pouhé“ spolčení (7, 9, 10, 13, 15, 19).

Co se týče odsouzení právníckých osob v souběhu s Účastí na organizované zločinecké skupině, tak celkem 5 společností bylo v případě provozu indoor pěstíren konopí odsouzeno za Nedovolenou výrobu a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy. Z těchto 5 společností byly 4 dále odsouzeny za Krádež (13). Tři právnícké osoby pak byly odsouzeny v případě karuselových podvodů s barevnými kovy (18) za Zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby, jedna za totožný čin v případě provozu společnosti zabývající se celními a daňovými podvody (15). Tabulka 4 shrnuje všechny trestné činy, za které byly fyzické a právnícké osoby odsouzeny v souběhu s účastí na organizované zločinecké skupině.

U 29 osob, jimž nebyl prokázán úmysl účastnit se organizované zločinecké skupiny, soudy nejčastěji prokázaly vinu za Napomáhání k neoprávněnému pobytu na území republiky (9 osob) v případech týkajících se nelegální migrace (5, 6, 8), Porušování povinnosti při správě cizího majetku (5 osob) v případě „konkurzní mafie“ (11) a Nedovolenou výrobu a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy (5 osob) a Krádež (4 osoby) v případě provozování velkopěstíren konopí (13). V několika málo jednotkách byly zastoupeny také další trestné činy, jako je Zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby (10), Poškození věřitele (11), Padělání a pozměnění veřejné listiny (5, 9) či Křivá výpověď a nepravdivý znalecký

---

⁸ Paragraf 361 (Účast na organizované zločinecké skupině), odstavec 3, Zákona č. 40/2009 Sb., Trestního zákoníku explicitně uvádí, že „[u]stanovení § 107 a 108 se na pachatele činu uvedeného v odstavcích 1 a 2 neužijí.“ Není však vyloučeno použití těchto ustanovení u pachatele, který se trestného činu dopustil „jako člen organizované skupiny nebo ve spojení s organizovanou skupinou“ v souladu se zněním § 107, odstavce 2. Zároveň podle komentáře k Trestnímu zákoníku v některých případech rovněž „nebude vyloučeno kvalifikovat jeden trestný čin pachatele podle § 107 a 108 a zároveň jej v souběhu postihnout i za trestný čin podle § 361“ (Šámal et al., 2009, s. 1107).

posudek (11), které naznačují trestnou činnost, která měla mnohdy vůči činnosti organizované zločinecké skupiny spíše roli podpůrnou.

Tabulka 4. Trestněprávní kvalifikace v souběhu s trestným činem Účasti na organizovaní zločinecké skupině (fyzické osoby)⁹

Trestný čin	Počet odsouzených fyzických osob	Počet odsouzených právnických osob
Zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby	52	4
Napomáhání k neoprávněnému pobytu na území republiky	20	0
Nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy	12	5
Krádež	8	4
Poškození cizí věci	8	0
Nedovolené překročení státní hranice (Vydírání)	6	0
Křivé obvinění	6	0
Padělání a pozměnění veřejné listiny	6	0
Nadržování	6	0
Vražda	5	0
Legalizace výnosů z trestné činnosti	5	0
Zbavení osobní svobody	4	0
Organizování a umožnění nedovoleného překročení státní hranice	4	0
Padělání a pozměnění peněz	3	0
Poškozování věřitele	2	0
Zneužití pravomoci úřední osoby	2	0
Podvod	1	0
Neoprávněné opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku	1	0
Podplácení	1	0
Maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání	1	0
Pouze Účast na organizované zločinecké skupině	12	2

Státní příslušnost pachatelů

Způsob anonymizování rozsudků v naprosté většině neumožnil identifikovat státní příslušnost pachatelů. Tu tak bylo možné pouze částečně odvodit z textu soudních rozhodnutí či na základě veřejně dostupných informací o případech ve sdělovacích prostředcích. Následující údaje jsou tedy minimálním odhadem.

⁹ Někteří pachatelé byli odsouzeni více trestných činů v souběhu se zločinným spolčením/organizovanou zločineckou skupinou. Proto je celkový počet fyzických osob uvedených v tabulce vyšší než celkový počet osob odsouzených za Účast na zločinném spolčení/organizované zločinecké skupině.

Cizí státní příslušníci byli mezi pachateli pravděpodobně v 7 z celkem 19 případů. Jednalo se přibližně o 51 osob z celkových 167 odsouzených osob. Pouze ve 2 případech šlo výhradně o cizince, a to v případě účelového určování otcovství provozovaného nigerijskými státními příslušníky (8) a v případě organizace nelegální migrace z Vietnamu přes Česko do Německa provozované vietnamskými státními příslušníky (2). Většinu cizích státních příslušníků také tvořila skupina provozující velkopěstírny konopí. Členové této skupiny pocházeli ze Srbska, jedna osoba z Makedonie a jedna z Česka (13). Většinu cizinců také tvořila skupina organizující převoz migrantů z Asie přes Balkán do zemí EU. V této skupině byly zastoupeny dvě osoby pákistánské, jedna osoba rumunské a jedna české státní příslušnosti (6). V jednotkách pak byli zastoupeni ještě státní příslušníci Číny (3), Slovenska (9), Lotyšska (12) a Polska (15). Zajímavostí je, že v případech daňových podvodů měli členové skupin takřka výhradně české občanství.

Příbuzenství

Přinejmenším v 8 případech existovaly mezi obžalovanými osobami prokazatelné příbuzenské vazby (1, 4, 7, 9, 10, 11, 15, 19). Ve 4 případech se mezi odsouzenými vyskytoval sourozenecký vztah. Bratři byli součástí organizované zločinecké skupiny v případě fiktivních pohledávek Krejčíře vůči Čepro (9) a v případě organizace nelegální migrace, kdy byl však 1 z nich odsouzen v jiném trestním řízení (1). V dalších 2 případech existoval v rámci organizované zločinecké skupiny mezi bratry hierarchický vztah; v případě „líhové mafie“ byl podle soudu jeden z bratrů pod vlivem toho druhého (10), v případě „Švábova gangu“ 1 muž podle soudu přímo plnil pokyny svého bratra (7).

Ve 2 případech byl ve skupině přítomen rodičovský vztah. V případě "konkurzní mafie", matka a syn legalizovali pro zločineckou skupinu výnosy získané z podvodných konkurzů (11). V případě daňový podvodů s pohonnými hmotami byli otec a syn hlavními organizátory, jejichž pokyny se další členové skupiny řídili (4).

Ve 2 případech daňových machinací (14, 18) mělo na postavení a zřejmě i přijetí do skupiny vliv švagrovství. V případě č. 14 figuroval švagr jednoho z hlavních organizátorů trestné činnosti jako výkonný člen skupiny, který svým jménem podával daňová přiznání a nárokoval tím neoprávněné vrácení daní. V hierarchii skupiny měl přitom specifické postavení, kdy byl přímo podřízen svému švagrovi – hlavnímu organizátorovi. V jednom případě plnila v rámci daňových machinací s barvenými kovy pokyny hlavního organizátora jeho švagrová. Hlavní organizátor svou švagrovou do podvodného schématu zapojil v kompenzaci za svůj podíl na smrti jejího manžela při autonehodě (18).

V dalších případech či u jiných osob nebyly příbuzenské vazby z rozhodnutí zřejmé. Využívání členů rodiny, kteří vždy nebyli za tento podíl obžalováni, však bylo pravděpodobně častější. Například, v případě fiktivních sňatků k získání občanství jednomu ze členů skupiny podle soudního rozhodnutí vypomáhal jeho bratr (8).

Obecně lze shrnout, že vztahy důvěry, které mezi rodinnými příslušníky obvykle panují, hrály ve zkoumaných případech organizovaného zločinu v ČR významnou roli.

Trestání

Z osob odsouzených za Účast na zločinném spolčení/organizované zločinecké skupině soud 135 osobám uložil trest a u 3 rozhodl o upuštění od potrestání – ve všech případech v kauze fiktivních pohledávek vůči Čepro (9). Celkem 124 osob bylo potrestáno trestem odnětí svobody, z toho 98 nepodmíněně a 26 podmíněně s odkladem. Uvedené údaje shrnuje Tabulka č. 5.

Tabulka 5. Uložené tresty osobám odsouzeným za Účast na organizované zločinecké skupině / zločinném spolčení

Počet odsouzených osob	Trest uložen	Upuštěno od potrestání	Trest odnětí svobody	
			Nepodmíněně	Podmíněně
138	135	3	98	26

Nepodmíněné tresty se pohybovaly od mírnějších sazeb v řádu jednotek počínaje délkou 1 roku a 6 měsíců (typicky v případech organizace nelegální migrace) až k vysokým trestům kolem 15 let a výše. Nejvyšší nepodmíněné tresty odnětí svobody soudy uložily 4 osobám z tzv. Švábova gangu. Dva členové této skupiny byly potrestány doživotím, jeden 30 lety a jeden 20 lety odnětí svobody (7). Vysoké tresty byly také uloženy Radovanu Krejčířovi v kauze fiktivních pohledávek vůči Čepro (15 let) a jednomu z hlavních organizátorů provozování velkopěstíren konopí (15,5 let). S výjimkou organizátora pěstírny konopí se všechny tyto osoby dopustily trestného činu Vraždy, v případě Krejčíře ve stadiu pokusu, u ostatních vraždy dokonané. Výše uvedené údaje shrnuje Tabulka č. 6.

Tabulka 6. Délka uložených nepodmíněných trestů odnětí svobody osobám odsouzeným za Účast na organizované zločinecké skupině / zločinném spolčení

Do 1 roku	1-3	3-5	5-10	10-15	15 a více	Doživotí	Celkem
0	15	18	43	17	3	2	98

Podmíněné tresty odnětí svobody pachatelům organizovaného zločinu soudy ukládaly v rozmezí dva až tři roky. Z dalších trestů ukládaly soudy nejčastěji trest propadnutí věci, případně náhradní hodnoty. Tento trest byl udělen 45 osobám (1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 13, 15, 17, 18). Rovněž 45 osobám byl uložen trest zákazu činnosti (4, 9, 10, 11, 15, 17, 18). Nadto soudy 15 osobám uložily trest propadnutí majetku (7, 10, 11) a u 4 osob ochranné opatření zabránění věci (9, 11, 13, 17).

Peněžité tresty byly uloženy 26 osobám (5, 13, 14, 15, 17, 18). Peněžité tresty se pohybovaly v řádu desítek tisíc (s výjimkou jednoho trestu ve výši pouze 2 400Kč) až

2,5 milionu korun. Nejvyšší peněžité tresty dostali pachatelé ve dvou případech krácení daní. V případě krácení daní na textilním zboží soud ukládal peněžité tresty ve výši 1 milion a 2,5 milionu korun (14), v případě krácení daní na barevných kovech uložil soud odsouzeným peněžité tresty ve výši 250 000, 500 000 a dvakrát 2 miliony korun (18). Trest ve výši jeden milion korun padl také v případě snahy o ovlivňování trestního řízení (17).

Celkem 20 osob cizí státní příslušnosti bylo na základě rozhodnutí vyhoštěno z Česka. Jednalo se o část pachatelů z kauzy provozování indoor pěstíren konopí (13) a dále pachatele 2 případů organizování nelegální migrace (3, 8). Deseti z celkem 11 právnických osob soud uložil trest zrušení právnické osoby (13, 15, 18), zatímco poslední z nich byla potrestána propadnutím vozu (13). Všechny výše uvedené údaje jsou shrnuty v Tabulce č. 7.

Tabulka 7. Typy trestů uložené osobám odsouzeným za Účast na organizované zločinecké skupině / zločinném spolčení (mimo trest odnětí svobody)¹⁰

Název trestu (ochranného opatření)	Počet osob
Trest propadnutí věci	45
Trest zákazu činnosti	45
Peněžítý trest	26
Trest vyhoštění	20
Trest propadnutí majetku	15
Zrušení právnické osoby	10
Zabrání věci (ochranné opatření)	4

Diskuse

Tomu, co je v Česku postihováno jako organizovaný zločin, se zatím věnovaly pouze dvě studie analyzující obžaloby (Scheinost a Diblíková, 2008) a rozsudky v případech organizovaného zločinu (Scheinost a Netík, 2010). Jak obžaloby, tak rozsudky vznikají v průběhu „právní bitvy“ o to, co bude stát v praxi za organizovaný zločin považovat (Sergi, 2019). Je to však soudní rozhodnutí, které nám s určitostí může nabídnout vhled do toho, jaké společenské fenomény postihuje jako organizovaný zločin. V návaznosti na výzkum Scheinosta a Netíka (2010) pokrývající období let 1999–2009 jsme proto analyzovali 30 anonymizovaných pravomocných rozsudků vydaných českými soudy v letech 2010–2020. Navzdory některým odlišnostem ve výzkumném designu nyní zjištění z obou výzkumů srovnáme.

¹⁰ Část pachatelů obdržela více trestů. Proto je celkový počet fyzických osob uvedených v tabulce vyšší než celkový počet osob odsouzených za Účast na zločinném spolčení/organizované zločinecké skupině.

Nezákonné aktivity zločinných společení/organizovaných zločineckých skupin

Ve srovnání s obdobím 1999–2009 byl trestný čin Účasti na zločinném společení/organizované zločinecké skupině v letech 2010–2020 uplatňován mnohem variabilněji. Zatímco v prvním období byla primární nezákonnou aktivitou nelegální migrace, v tom druhém byla tato aktivita upozaděna ve prospěch závažné hospodářské trestné činnosti, jíž dominovaly daňové podvody. Oproti předchozímu období byl uvedený trestný čin aplikován i v několika veřejně známých kauzách (Krejčíř, „lihová“ a „konkurzní mafie“).

Oproti minulosti byly postihovány také déle působící, ve společnosti tedy více integrované zločinecké skupiny. V letech 1999–2009 byla pouze ve 2 případech ze 13 prokázána existence delší 2 let, v období 2010–2020 to bylo 6 případů z 19. Úplnou novinkou je aplikace uvedeného trestného činu na politicky motivovanou účast v teroristické skupině. Soud takto poprvé pravomocně rozhodl 20 let po vypuštění znaku „dosahování zisku“ z definice zločinného společení/organizované zločinecké skupiny. Podobně jako v předchozím období působila většina skupin přeshraničně, byť oproti minulosti byly případy charakteristické spíše přeshraničním pohybem komodit a finančního kapitálu než pohybem samotných členů jednotlivých skupin.

Pachatelé a struktura organizovaných zločineckých skupin

Průměrný počet odsouzených osob byl v období 1999–2009 vyšší (10,8 osob na případ) než v období 2010–2020 (8,8 osob na případ). Ve srovnání s minulostí se však počet odsouzených za Účast na zločinném společení/organizované zločinecké skupině zvýšil. Zatímco v letech 1999–2009 bylo takto odsouzeno v průměru 4,8 osob na případ, v letech 2010–2020 to bylo 7,3, respektive 6,7 osob v závislosti na tom, jestli započítáváme právníky osoby, či ne. Lze tedy říct, že v pozdějším období byly postihovány spíše menší skupiny, v nichž byla ale většímu počtu členů prokázána vzájemná koordinovanost.

V období 2010–2020 došlo ke zvýšení počtu odsouzených ryze českých skupin, což může být dáno především větším zastoupením případů týkajících se kráčení daní, ale také snížením podílu případů ilegální migrace charakteristických svým mezinárodním složením. Zatímco v letech 1999–2009 byly jen 3 skupiny výhradně české, v období 2010–2020 jsme identifikovali 12 skupin. Podíl skupin složených čistě ze členů s jiným než českým občanstvím byl, podobně jako v minulém období, nízký. Tyto údaje jsou však, vzhledem k anonymizaci rozsudků z období 2010–2020 pouze orientační. Ze stejného důvodu není možné s jistotou srovnávat ani celkové zastoupení žen nebo cizinců na zkoumaných případech. Podobně jako v minulosti se však zdá, že podíl ruskojazyčných jednotlivců na zločinných společeních/organizovaných zločineckých skupinách je velmi nízký. To je s ohledem na konstrukci ruskojazyčných zločineckých skupin jako dlouhodobě výrazných aktérů českého „podsvětí“ poměrně zajímavé zjištění.

Navzdory obtížím s anonymizací bylo v téměř polovině možné identifikovat příbuzenské vztahy mezi členy skupin, ať už šlo o vztah mezi rodiči a dětmi nebo o sourozenectví nebo švagrovství. Tento aspekt je zajímavý především s ohledem na prokazování vnitřní struktury zločinecké skupiny. Příbuzenství totiž může být faktorem, které prokázání vztahu nadřízenosti a podřízenosti prostřednictvím operativně pátracích prostředků umožňuje jednodušeji než u nepříbuzenských vztahů. Prozkoumání významu příbuzenství pro konstrukci organizované zločinecké skupiny je námětem pro další výzkum.

Trestání

V období 2010–2020 se oproti předchozí dekádě zvýšil podíl nepodmíněných trestů, což je z velké části dáno především závažnější primární trestnou činností, včetně té násilné, jíž se skupiny dopustily. Zatímco v letech 1999–2009 bylo uděleno 44 nepodmíněných a 27 podmíněných trestů odnětí svobody, v období 2010–2020 to bylo 98 nepodmíněných a 26 podmíněných trestů. Uložené tresty byly vyšší v pozdějším sledovaném období, a to především u nepodmíněných trestů. Zatímco v období 1999–2009 bylo pětiletým a vyšším nepodmíněným trestem odnětí svobody potrestána přibližně pětina odsouzených (9 z 44), v období 2010–2020 to byly už dvě třetiny takto odsouzených (65 z 98).

Oproti minulosti byly v mnohem větší míře používány i jiné formy potrestání, jako je zákaz činnosti (2x v období 1999–2009, 45x v období 2010–2020), peněžitý trest (10x v období 1999–2009, 26x v období 2010–2020), propadnutí věci (17x v období 1999–2009, 45x v období 2010–2020) nebo propadnutí majetku (0x v období 1999–2009, 15x v období 2010–2020). Novinkou je zrušení právnické osoby, které však v dřívějším období nemohlo být realizováno proto, že trestní odpovědnost právnických osob byla do českého práva implementována až v roce 2011.

Přísnější ukládání nepodmíněných trestů, stejně jako rozšíření spektra ukládaných trestů lze připsat odlišné struktuře primární trestné činnosti zločineckých skupin. Na rozdíl od Scheinosta a Netíka (2010) jsme však nedisponovali informacemi o kriminální minulosti členů zločinných společenství/organizovaných zločineckých skupin nad rámec informací z anonymizovaných pravomocných rozsudků, a tudíž nebylo možné vyhodnotit, jak se tato minulost mohla promítnout do udělených trestů.

Závěr

Hlavním cílem této studie bylo zjistit, jaké konkrétní společenské fenomény označil český stát prostřednictvím svých soudů v letech 2010–2020 za organizovaný zločin. Konkrétně nás zajímaly nezákonné aktivity, jichž se toto označení týkalo, charakteristiky skupin a jednotlivců, kteří tyto aktivity realizovali, a tresty udělené pachatelům těchto aktivit. Naše studie v tomto ohledu nabídla jeden z mála vhledů do postihování organizovaného zločinu, s nímž začal český stát na začátku 90. let.

Koncept organizovaného zločinu už od svých prvních výskytů označoval jednání kvalitativně odlišné – koordinované a soustavné – od běžné skupinové kriminality. K přijetí legislativy proti organizovanému zločinu, jejíž součástí byl i trestný čin Účasti na zločinném spolčení (později Účasti na organizované zločinecké skupině), došlo na konci 1. poloviny 90. let poté, co byl tento koncept legitimizován v policejním, akademickém a politickém diskurzu.

K samotnému soudnímu postihu však docházelo jen velmi zvolna. První rozsudky za „organizovaný zločin“ padly až na přelomu století a týkaly se zejména organizace nelegální migrace. Tyto případy však nebyly těmi, které by odborná i laická veřejnost – vystavená každodennímu zpravodajství o společensky závažných kauzách – chápala jako typické příklady organizovaného zločinu. S postihováním organizovaného zločinu tak nepanovala příliš velká spokojenost a dosavadní přijatá opatření nebyla považována za účinná. Důvody této neúčinnosti byly shledávány v nepřesné definici zločinného spolčení/organizované zločinecké skupiny, nedostatečných nebo nejasně formulovaných policejních pravomocích, v personálně i technicky nevybavených orgánech činných v trestním řízení, ale i ve slabé politické podpoře. Mnohé z argumentů o neúčinnosti opatření proti organizovanému zločinu přetrvávají v odborné debatě dodnes, byť se tato debata částečně přenesla z odborných časopisů do médií s větším společenským dosahem. Zmapování této proměny je námětem pro další výzkum v této oblasti.

V každém případě od roku 2010 dochází k postupnému posunu aplikační praxe trestných činů Účasti na zločinném spolčení/organizované zločinecké skupině od případů nelegální migrace k závažné hospodářské trestné činnosti, především kráčení daní. Některým z „daňových případů“, jako je kráčení daní na pohonných hmotách (4), textilním zboží (14) nebo ovlivňování trestního řízení (17), byla věnována značná mediální pozornost. Média pokrývající tyto kauzy poukázala na propojení jejich protagonistů s mnoha dalšími aktéry jednajícími na hraně legality a ilegality (včetně policistů a politiků) a připomněla tak jiné dlouhotrvající a mediálně atraktivní kauzy jako byly aktivity Radovana Krejčíře (9) nebo „konkurzní mafie“ (11). Příčiny „obratu k daním“ jsou námětem pro další výzkum, nicméně je možné, že souvisí se vznikem nového systému policejní spolupráce v oblasti postihování daňové kriminality (známého jako Daňová kobra).

Trestný čin Účasti na zločinném spolčení/organizované zločinecké skupině však nebyl aplikován pouze na daňovou kriminalitu, ale i v případech závažné násilné kriminality, praní špinavých peněz, nebo politicky motivovaného jednotlivce účastníčího se ozbrojeného konfliktu. Je však zajímavé, že za tento trestný čin nebyli, s výjimkou osob odsouzených v případě velkopěstíren konopí (13), pravomocně odsouzeni pachatelé drogové kriminality, která dlouhodobě patří k tradičním kulturním reprezentacím organizovaného zločinu. I tato problematika je otázkou pro další výzkum.

Závěrem několik poznámek k použité metodě. Soudní rozhodnutí nabízí bohatý, avšak dosud nepříliš využívaný zdroj k výzkumu organizovaného zločinu. Soudní rozhodnutí mohou být chápána jako klasický „kontejner“ informací k tradičnímu studiu organizovaného zločinu. Kromě právních znaků běžně používaných při soudních řízeních (vnitřní struktura, soustavnost, úmysl) lze v soudních rozhodnutích nalézt i mnoho informací, které pro soud nemusí mít důkazní hodnotu, ale které jsou využitelné při analýze motivací a rekrutace členů zločineckých skupin, používání různých forem násilí, korupce nebo udržování vnitřní kontroly uvnitř zločineckých struktur (viz např. Diviák et al., 2020).

Z hlediska konstruktivistické tradice výzkumu nabízí rozsudky možnost studia argumentace žalující a žalované strany týkající se dokazování či vyvracení existence vnitřní organizační struktury a soustavnosti, nejdůležitějších znaků trestného činu Účasti na zločinném spolčení/organizované zločinecké skupiny. Prokázání vnitřní struktury a soustavnosti totiž vnáší do souboru mnoha různých sociálních vztahů a kriminálních epizod řád, který je podstatou chápání organizovaného zločinu jako soustavných a koordinovaných nezákonných aktivit odlišujících se od běžné skupinové kriminality. K prokázání tohoto řádu byly přijaty specifické nástroje, jako jsou odposlechy, sledování, použití agenta nebo předstíraný převod věci. Analýza užívání poznatků získaných těmito prostředky může vnést do studia postihování organizovaného zločinu nový pohled. V tomto ohledu by bylo také vhodné rozšířit datový soubor o soudní rozhodnutí, která navrhovanou kvalifikaci Účasti na zločinném spolčení/organizované zločinecké skupině nepřijala a jednotlivce v těchto případech odsoudila za jiný trestný čin.

Závěrem je třeba připustit možnost, že členové kriminálních struktur byli v případech dávaných policií, médií i veřejností do souvislosti s organizovaným zločinem, z různých důvodů obžalováni za jiné trestné činy než za Účast na zločinném spolčení/organizované zločinecké skupině. Důvody, které k takovému postupu vedou, je třeba v budoucím výzkumu taktéž objasnit.

PETR KUPKA působí jako odborný asistent na Katedře antropologie Fakulty filozofické Západočeské univerzity v Plzni a na Katedře sociální práce Fakulty sociálních studií Ostravské univerzity. Odborně se zabývá výzkumem organizovaného zločinu, neformálních praktik, městskou marginalitou a kontrolou kriminality.

VENDULA DIVIŠOVÁ působí jako akademická pracovnice v Centru bezpečnostních a vojensko-strategických studií Univerzity obrany. V letech 2020–2021 působila jako výzkumnice na Katedře antropologie Fakulty filozofické Západočeské univerzity v Plzni. Odborně se zabývá strategickou komunikací, hodnocení bezpečnostního prostředí a kontrolou kriminality.

Literatura

- Andreas P., & Greenhill K. M. (2010). *Sex, drugs, and body counts: The Politics of Numbers in Global Crime and Conflict*. Ithaca: Cornell University Press,
- Baloun, V. (2000). K definičnímu vymezení kriminální organizace. *Kriminalistika*, 33(3), 213–225.
- Baloun, V., & Scheinost, M. (2002). Economy and crime in the society in transition: The Czech Republic Case. In P. Van Duyne, K. von Lampe, & N. Passas (Eds.), *Upperworld and underworld in cross-border crime* (pp. 43–60). Nijmegen: Wolf Legal Publishers.
- Bewley-Taylor, D., & Woodiwiss, M. (2005). *The global fix: The construction of a global enforcement regime*. Amsterdam: Transnational Institute TNI Briefing Series (online, citováno 16. 3. 2022), dostupné na adrese: <https://www.tni.org/es/node/170>.
- Blatníková, Š. (2009). *Sexuální vykořisťování jako forma závažné organizované kriminality*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci.
- Bohuslav, L. (2011). K rozsahu kriminalizace právnických osob. *Kriminalistika*, 44(3), 161–169.
- Budka, I. (2017). *Využití právních nástrojů pro potírání organizovaného zločinu*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci.
- Budka, I., Dvořák, V., & Zimmel, V. (2000). Zisk produkováný organizovaným zločinem, jeho legalizace, opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti. *Kriminalistika*, 33(4), 273–283.
- Calderoni, F. (2010). *Organized crime legislation in the European Union: Harmonization and approximation of criminal law, national legislations and the EU Framework Decision on the Fight against Organized Crime*. Dordrecht: Springer
- Carrapico, H. (2010). The evolution of the European Union's understanding of organised crime and its embedment in EU discourse. In: F. Allum, F. Longo, D. Irrera, & P. Kostakos (Eds.), *Defining and defying organized crime. Discourse, perceptions and reality* (pp. 43–54). London, New York: Routledge
- Carrapiço, H., & Trauner, F. (2013). Europol and its influence on EU policy-making on organized crime: Analyzing governance dynamics and opportunities. *Perspectives on European Politics and Society*, 14(3), 357–371. <https://doi.org/10.1080/15705854.2013.817804>
- Cejp, M. (1993). Nástin přístupu k problematice výzkumu organizované kriminality. In: Kolektiv autorů, *K organizované zločinnosti* (pp. 3–34). Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci.
- Cejp, M. (1994). *Využití expertizní metody při výzkumu organizovaného zločinu*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci.
- Desroches, F. (2013). The use of organized crime and conspiracy laws in the investigation and prosecution of criminal organizations. *Policing: A Journal of Policy and Practice*, 7(4), 401–410. <https://doi.org/10.1093/police/pat002>

- Diviák, T., Dijkstra, J. K., & Snijders, T. A. (2020). Poisonous connections: A case study on a Czech counterfeit alcohol distribution network. *Global Crime*, 21(1), 51-73. <https://doi.org/10.1080/17440572.2019.1645653>
- Dolenský, A. (1995). Poznámky k článku Dr. Šámala o organizovaném zločinu. *Právní rozhledy*, 3(11), Strany.
- Dubois, J. (2002). Media coverage of organized crime – police managers survey. *Trends in Organized Crime*, 7(4), 29-54. <https://doi.org/10.1007/s12117-002-1003-4>
- Edwards, A., & Gill, P. (2002) The politics of “transnational organized crime”: Discourse, reflexivity and the narration of “threat”. *British Journal of Politics and International Relations*, 4(2), 245-270. <https://doi.org/10.1111/1467-856X.t01-1-00004>
- Fenyk, J. (2003). K operativním metodám odhalování korupce. *Trestní právo*, 8(2), 2-9.
- Fijnaut, C. (2014). European Union organized crime control policies. In: L. Paoli (Ed.), *The Oxford handbook of organised crime* (pp. 572-592) Oxford: Oxford University Press.
- Fijnaut, C., & Paoli, L. (2004). *Organised crime in Europe: Concepts, patterns and control policies in the European Union and beyond* (Vol. 4). Dordrecht: Springer.
- Finckenauer, J. O. (2005) Problems of definition: What is organized crime? *Trends in Organized Crime*, 8(3), 63-83. <https://doi.org/10.1007/s12117-005-1038-4>
- Gachevska, K. (2012). Fighting organised crime as a security threat: The lessons learnt from the case of Bulgaria. *Journal of Regional Security*, 7(1), 63-75. <https://doi.org/10.5937/jrs7-18267>
- Gawlik, L. (1995). *Krádeže starožitností a uměleckých děl (v kontextu organizovaného zločinu)*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci.
- Gawlik, L. (1994). *Tranzit drog na českém území*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci.
- Hagan, F. E. (1983). The organized crime continuum: A further specification of a new conceptual model. *Criminal Justice Review*, 8(2), 52-57. <https://doi.org/10.1177/073401688300800209>
- Heroutová, T. (2017). Tendence rozšiřování institutu spolupracujícího obviněného – nezbytný krok či omyl zákonodárce? *Iurium*, 11. 12. 2017 (online, citováno 31. 12. 2021), dostupné na adrese: <https://www.iurium.cz/2017/12/11/spolupracujici-obvineny/>.
- Hobbs, D. (2013). *Lush life: Constructing organized crime in the UK*. Oxford: Oxford University Press
- Hobbs, D. & Antonopoulos, G. A. (2014). How to research organised crime. In: L. Paoli (Ed.), *The Oxford handbook of organised crime* (pp. 96-117). Oxford: Oxford University Press.
- Chambliss, W. J. (2001). *Power, politics, and crime*. Boulder: Westview Press
- Chmelík, J. (1998). Současná praxe při využívání právních institutů v boji s organizovaným zločinem. *Kriminalistika*, 31(4), 292-301.

- Chmelík, J. (1998). Současná praxe při využívání právních institutů v boji s organizovaným zločinem. *Kriminalistika*, 31(4), 292–301.
- Chmelík, J., Konrád, Z., & Porada, V. (1998). Organizovaný zločin? *Kriminalistika*, 31(1), 38–47.
- Jelínek, J. (2018). K chybějící právní úpravě tzv. prostorového odposlechu v trestním řádu. *Advokátní deník*, 22. 9. 2018 (online, citováno 31. 12. 2021), dostupné na adrese: <https://advokatnidenik.cz/2018/09/22/k-chybejici-pravni-uprave-tzv-prostoroveho-odposlechu-v-trestnim-radu/>.
- Kadeřábková, D. (1995). *Hospodářská kriminalita ve finanční oblasti*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci.
- Karabec, Z. (1999). K právním prostředkům boje proti organizovanému zločinu. *Trestní právo*, 4(2), 8–13.
- Kopečný, Z. (2015). Možnosti a limity použití agenta v boji proti organizovanému zločinu. In: J. Jelínek (Ed.), *Organizovaný zločin (trestněprávní, trestněprocesní a kriminologické aspekty)* (pp. 124–134). Praha: Leges.
- Kosík, S., Souček, J., & Zátorský, J. (1996). Organizovaný zločin v České republice. *Kriminalistika*, 29(1), 5–24.
- Koudelka, Z. (2018). Organizovaná zločinecká skupina. *Právo a bezpečnost*, 5(1), 22–28.
- Kratochvíl, V. (1996). Organizovaný zločin a novela trestního zákona č. 152/1995 Sb. *Právní rozhledy*, 4(3).
- Krüßmann, T. (2004). Anti-organised crime policies in Russia. In: C. Fijnaut, & L. Paoli (Eds.), *Organised crime in Europe: Concepts, patterns and control policies in the European Union and beyond* (pp. 987–1034). Dordrecht: Springer.
- Klíma, J., & Šlachta, R. (2020). *Robert Šlachta – Třicet let pod přísahou*. Praha: Universum
- Kupka, P. (2017). *Násilí, podvody a každodennost: jak zkoumat organizovaný zločin?* Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury.
- Kupka, P., Walach, V., Divišová, V. (2022). From legal definitions to ethnic identities: Representations of organized crime in Czech policy documents. *Trends in Organized Crime* (on-line first), <https://doi.org/10.1007/s12117-022-09449-y>
- Lammich, S. (1994). Nejnovější zákonodárná opatření proti organizované kriminalitě v Rusku a Litvě. *Kriminalistika*, 27(4), 367–371.
- Levi, M. (2006). The media construction of financial white-collar crimes. *British Journal of Criminology*, 46(6), 1037–1057.
- Lichnovský, V. (2015). K některým nedostatkům právní úpravy spolupracujícího obviněného. In: J. Jelínek (Ed.), *Organizovaný zločin (trestněprávní, trestněprocesní a kriminologické aspekty)* (pp. 115–123). Praha: Leges.
- Maltz, M. D. (1976). On defining “organized crime”. The Development of a definition and a typology. *Crime & Delinquency*, 22(3), 338–346. <https://doi.org/10.1177/001112877602200306>
- Marešová, A. (1995). *Etiologie násilných projevů organizované kriminality*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci.

- Marešová, A. (2004). *Násilí uplatňované organizovanými skupinami a organizovaným zločinem. Analýza vybraných případů vražd a vydírání*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci.
- Musil, J. (1991). Ohrožení ČSFR organizovanou kriminalitou. In: M. Tomin (Ed.), *Seminář k některým příčinám vzestupu kriminality po roce 1990* (pp. 48–56). Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci.
- Musil, J. (1992). Připravit se včas na boj s organizovanou kriminalitou. *Československá kriminalistika*, 25(2), 97–111.
- Musil, J., Budka, I., & Brabcová, I. (1997). Boj proti organizované kriminalitě z pohledu práva a policejní praxe. *Kriminalistika*, 30(2), 135–145.
- Musil, J., Prášková, H., & Faldyna, F. (2001). Úvahy o trestní odpovědnosti právnických osob de lege ferenda. *Trestní právo*, 6(3), 6–17.
- MVČR (Ministerstvo vnitra České republiky). (1995). *Rozbor situace v oblasti organizovaného zločinu a návrh ministerstva vnitra na další postup*. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky.
- MVČR. (1996). *Problematika organizovaného zločinu a účinného postupu proti tomuto typu trestné činnosti*. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky.
- MVČR. (2014). *Koncepce boje proti organizovanému zločinu na období let 2015–2017*. Praha: Odbor bezpečnostní politiky Ministerstva vnitra České republiky.
- Neag, A. (2020). Organised crime legislation in Romania: A case of policy transference? In: P. van Duyne, P. C. Siegel, J. H. Harvey, G. A. Antonopoulos, & K. von Lampe (Eds.), *Criminal defiance in Europe and beyond. From organised crime to crime-terror nexus* (pp. 21–50). Portland: Eleven Publishing, Portland.
- NFPK (Nadační fond proti korupci). (2015). *Chapadla justiční chobotnice v České republice a jejich dosah*. Praha: Nadační fond proti korupci.
- Němec, M. (1995). *Organizovaný zločin: Aktuální problémy organizované kriminality a boje proti ní*. Praha: Naše vojsko
- Nožina, M. (2003). *Mezinárodní organizovaný zločin v České republice*. Praha: Themis
- Nožina, M. (2004a). Organizovaný zločin v postkomunistických zemích střední Evropy: podobné problémy při budování bezpečnosti, podobné závazky po vstupu do EU. *Mezinárodní vztahy*, 39(4), 61–75.
- Nožina, M. (2004b). The Czech Republic: A crossroads for organised crime. In: C. Fijnaut, & L. Paoli (Eds.), *Organised crime in Europe: Concepts, patterns and control policies in the European Union and beyond (Vol. 4)* (pp. 435–465). Dordrecht: Springer.
- Opravil, M. (1991). Demokracie v pokušení a ve zkouškách: k problematice organizované kriminality, terorismu a boje s drogami. *Československá kriminalistika*, 25(4), 289–293.
- Osmančík, O. (1992). Několik poznámek k vývoji kriminality v posttotalitním období. *Československá kriminalistika*, 25(1), 79–81.

- Plywaczewski, E. (2004). Organised crime in Poland: Its development from 'Real Socialism' to present times. In: C. Fijnaut, & L. Paoli (Eds.), *Organised crime in Europe: Concepts, patterns and control policies in the European Union and beyond* (vol. 4) (pp. 467–498). Dordrecht: Springer.
- Poremská, M. (2009). Vliv elektronické komunikace na praní špinavých peněz. *Trestněprávní revue*, 8(8), 225–231.
- Protivínský, M., & Němec, M. (1993). Hledání dalších možností intenzivního boje s organizovanou kriminalitou (ze zkušeností SRN). *Kriminalistika*, 26(4), 354–357.
- Protivínský, M., & Němec, M. (1994). K problematice boje proti drogové kriminalitě a praní špinavých peněz (názory ze SRN). *Kriminalistika*, 27(1), 75–79.
- PSP (Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky) (2017). *Závěrečná zpráva vyšetřovací komise Poslanecké sněmovny k prověření činnosti příslušníků Policejního prezidia České republiky, Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu Policie České republiky a státních zástupců Vrchního státního zastupitelství v Olomouci v souvislosti s reorganizací ÚOOZ a ÚOKFK Policie České republiky k 1. srpnu 2016 /sněmovní dokument 5661/*. Poslanecké sněmovna Parlamentu České republiky: Digitální repozitář, 2. 2. 2017 (on-line, citováno 20. 3. 2022), dostupné na adrese: <https://www.psp.cz/eknih/2013ps/stenprot/054schuz/s054365.htm#r2>
- Púry, F. (2004). Poznámky k právní úpravě opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti. *Trestněprávní revue*, 3(3), 74–81.
- Sergi, A. (2016). "Three tales/two threats". Prosecutors in Italy, England and the United States narrate national and transnational organised crime. In: P. van Duyne, M. Scheinost, G. A. Antonopoulos, J. Harvey, & K. von Lampe K (Eds), *Narratives of organised crime in Europe. Criminals, corrupters & policy* (pp. 221–246). Nijmegen: Wolf Legal Publishers.
- Sergi, A. (2017). *From mafia to organised crime: A comparative analysis of policing models*. Cham: Palgrave MacMillan
- Sergi, A. (2019). Constructing the mafia concept on the bench. The legal battles in the "Mafia Capitale" case in Rome. *International Journal of Law, Crime and Justice*, 58, 100–112. <https://doi.org/10.1016/j.ijlcrj.2019.04.002>
- Scheinost, M. (1995). *Nelegální migrace a převaděčství jako jedna z aktivit organizovaného zločinu*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci.
- Scheinost, M. (2004). Organised crime policies in the Czech Republic: A hard road from under-estimation to the European standard. In: C. Fijnaut, & L. Paoli (Eds.), *Organised crime in Europe: Concepts, patterns and control policies in the European Union and beyond* (vol. 4) (pp. 879–897). Dordrecht: Springer.
- Scheinost, M. (2011). Jak je v praxi využíván § 361 TrZ o účasti na organizované zločinecké skupině? *Trestněprávní revue*, 10(11), 315–321.

- Scheinost, M., Brabcová, I., & Cejp, M. (1994). *Pravděpodobné modely organizované kriminality. Současný stav v České republice*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci.
- Scheinost, M., Baloun, V., & Kadeřábková, D. (2005). Adventure capitalism and economic crime in the countries of transition. In: P. Van Duyne, K. von Lampe, M. van Dijk, & J. L. Newell (Eds.), *The organised crime economy: Managing crime markets in Europe* (pp. 143–162). Nijmegen: Wolf Legal.
- Scheinost, M., & Diblíková, S. (2008). Criminal conspiracy from the perspective of the Czech Republic: The legal framework, definition, prosecution, and offenders. In: P. van Duyne, J. Harvey, A. Maljevic, K. von Lampe, & M. Scheinost (Eds.), *European crime markets at cross-roads: Extended and extending criminal Europe* (pp. 97–120). Nijmegen: Wolf Legal Publishers.
- Scheinost, M., & Diblíková, S. (2009). Zločinné spolčení z pohledu České republika – právní rámec, definice, postih, pachatelé. In: M. Cejp a kol., *Obrana proti ohrožení společnosti závažnými formami trestné činnosti* (pp. 61–79). Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci.
- Scheinost, M., & Netík, K. (2010). *Český organizovaný zločin v mezinárodním kontextu*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci.
- Scherrer, A. (2009). G8 against transnational organized crime. Farnham: Ashgate.
- Schramhauser, J. (2012). Spolupracující obviněný v boji s organizovaným zločinem, úvaha nad platnou právní úpravou. *Trestněprávní revue*, 11(1).
- Smith, D. C. (1991). Wickersham to Sutherland to Katzenbach: Evolving an “official” definition for organized crime. *Crime, Law and Social Change*, 16(2), 135–154. <https://doi.org/10.1007/BF00227546>
- Sotolář, A., & Púry, F. (2003). K možnostem a limitům využití utajeného svědka. *Trestněprávní revue*, 2(2), 37–47.
- Stritzel, H. (2014). *Security in translation: Securitization theory and the localization of threat*. Dordrecht: Springer
- Šámal, P. (1995). Zamyšlení nad některými novelizovanými ustanoveními trestního zákona týkajícími se organizovaného zločinu a problémy s tím spojenými. *Právní rozhledy*, 3(10), 393–398.
- Šámal, P. et al. (2009). *Trestní zákoník*. Praha: C.H. Beck.
- Šmíd, T., & Kupka, P. (2011). Příliš mnoho detektivů. *Lidové noviny*, 7. 2. 2011 (online, citováno 31. 12. 2021), dostupné na adrese: <https://www.policista.cz/clanky/reportaz/prilis-mnoho-detektivu-776/>.
- Teryngel, J. (1998). K trestní odpovědnosti právnických osob a osob za ně jednajících. *Trestní právo* 1(1), 15–19.
- Tichý, K. (2021). *Lovec mafiánů: příběh jednoho policajta*. Praha: Olympia
- Tvrdá, K. (2018). *Vnitřní bezpečnostní sbory a zpravodajské služby ve střední Evropě*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury.

- Trávníčková, I. (Ed., 1994). *Organizovaná kriminalita: Sborník referátů ze semináře, který se uskutečnil 31. března 1994 v Praze*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci.
- Trávníčková, I. (1995). *Prostituce jako jedna z možných aktivit organizovaného zločinu*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci.
- Van Dijk, J. (2011). Transnational Organized Crime, Civil Society and Victim Empowerment. In: R. Letschert, & J. Van Dijk (Eds.), *The new faces of victimhood* (pp. 99–126). Dordrecht: Springer.
- Varese, F. (2017). What is organised crime? In: S. Carnevale, S. Forlati, & O. Giolo (Eds.), *Redefining organised crime: A challenge for the European Union?* (pp. 27–56). Oxford: Bloomsbury Publishing,
- Vojna, P. (1990). *Problémy stíhání prominentních forem organizované kriminality v SSSR*. Praha: Výzkumý ústav kriminologický.
- von Lampe, K (2015). *Organized crime: Analyzing illegal activities, criminal structures, and extra-legal governance*. London: Sage.
- Woodiwiss, M. (2000). Organized crime: The dumbing of discourse. The British Criminology Conference: Selected Proceeding (online, citováno 31. 12. 2021), dostupné na adrese <http://www.britisoccrim.org/volume1/017.pdf>.
- Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník.